

ΜΙΑ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΚΟΜΒΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ

Θά σάς διηγηθώ μιὰ παράξενη συνουσία πού δόθηκε στις κατακόμβες τού Παρισιού, τήν ἐποχή τῆς ἐξέθεσης τού 1900, πού τήν παρηκολούθησα καί πού θέθω τήν ἐχθάρω ποτέ.

Καί πρώτα - πρώτα ἀς δοῦμε μερικὰ γιά τίς κατακόμβες.

Οἱ κατακόμβες εἶνε ὑπόγεια κοιμητήρια, πού ἡ ὑπαρξή τους χρονολογεῖται ἀπό τόν Α' αἰῶνα μ. Χ. Ἐκεῖ κρυβόταν καί τοποθετοῦσαν τὰ διάφορα ἀνθρώπινα κόκκαλα. Τέτοιες κατακόμβες ἔπληξαν στή Ρώμη, στή Σικελία, στήν Αἴγυπτο, στή Μ. Ἀσία, σέ πολλά νησιά τῆς Ἑλλάδος, τού Παρισιού καί ἄλλοι. Πολλές διασώθηκαν μέχρι σήμερα. Οἱ κατακόμβες τῆς Ρώμης ἔγιναν διάσημες ἀπό τήν ἐποχή πού κατέφυγαν ἐκεῖ οἱ χριστιανοί γιά ν' ἀποφύγουν τοὺς διωγμούς. Δέν μποροῦσαν, βέβαια, νά μείνουν, ἐκεῖ κάτω, πολὺν καιρὸ γιὰτί ὁ ἀέριόσφο ἦεν ἀτέλης, ἔθριον-αν ὄμως σ' αὐτὲς ἀσφαλεῖς καταφύγια γιά νά κάνουν τίς θρησκευτικὰς τῶν νεκρῶσιν τελετὰς καί νά θάψουν τοὺς νεκροὺς τῶν, ὅπως τοὺς ἐπέβλεπε ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ὄχι νά τοὺς κ' ἵνε ὅπως ἔκαναν οἱ εἰδωλολάτρεις.

Οἱ κατακόμβες τού Παρισιού εἶνε παλαιὰ λατομεία. Κατεβάνε κανεὶς σ' αὐτὲς ἀπὸ τὴν πλατεία Ντανφέρ - Ροσερώ (*Denfert - Rochereau*) κοντὰ στὸ δ'γαλμα τοῦ *Lion de Belair*. Ἐκεῖ ἔχουν μεταφέρει ἀπὸ τὸ 1731 μέχρι τὸ 1787 τὰ κόκαλα τερικῶν νεκροταφείων τού Παρισιού, πού κατοργήθηκαν τότε.

Τὸ Νοέμβριον λοιπὸν τού 1900 μερικὸι μαθηταὶ τού Κονσερβατοῦρ ἤβησαν τὴν ἰδέαν νά ὀργανώσουν μιὰ συναυλία ἐπὶ τὰς κατακόμβες, μιὰ συναυλία θρησκευτικὴ καί κοσμικὴ - *concert spirituel et profane* - ὅπως τὴν ὀνόμασαν.

Μιά μερὰ λοιπὸν τού ἴδιου μηνὸς οἱ συμμαθηταὶ μου τῆς τάξης τῆς Ἀρμονίας *Emile Pessard* - στὸ Κονσερβατοῦσα, *De Launey*, (Ἰσ Κόρνο τῶν Κονσέρ Κολόν), *Jules Mazelier* πού ἔγινε κ' ὄνομα *Prix de Rome* καί ἔλασκον συνθέτης καὶ *Edouard L' Enfant*, ἔφ'ερν στὴν τάξή καὶ μοῦρσαν, σ' ὅλους τοὺς συμμαθητὰς, προσκλήσεις τυπωμένες, πού ἔγραφαν: «Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι. Τὴν ἐρχομένη Κυριακὴ, μετὰ τὸ μεσάνυχτα, ἀποφασισθὲν νά δώσομε μιὰ συναυλία ἐπὶ τὰς κατακόμβες τού Παρισιού. Σὰς παρακαλοῦμε, ἀν θέλετε νά παρευρεθῆτε, νά βρισκείτε κατὰ τίς 11 μὲ 11, 1/2 τὸ βράδυ, στὴν πλατεία *Denfert Rochereau*, ὅπου θά σὰς περιμένουν μερικὸι συνάδελφοι γιὰ νά σὰς ὀδηγήσουν στὴν πόρτα ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ κατεβῆτε ἐπὶ τὰς κατακόμβες. Ἀβρίνουν μέρως πάνω ἀπὸ ἐκὸ τοῦ μουσικοῦ τῶν διαφόρων κόνσερταν, τῆς Ὀπερας, τῆς *Opéra Comique* καί τῆς μουσικῆς τῆς Δημοκρατικῆς Φρουρᾶς (*musique de la Garde Républicaine*). Ἡ συναυλία θ' ἄρχισαι μετὰ τὰ μεσάνυχτα γιά νά προλάβουν νά συγκεντρωθῶν οἱ μουσικοὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν θεατρικῶν παραστάσεων.

Θὰ ἐκτελεσθοῦν: ἡ *Danse Macabre* τού *Saint-Saëns* ἡ *Marche funebre* ἀπὸ τοὺς Πέρσεους - τού *Xavier Leroux* καί ἄλλα κομμάτια (πὸ δὲν θυμῶμαι τὸς τίτλους των), ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κ. κ. *Georges Marty*, διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας τού Κονσερβατοῦρ, *Xavier Leroux*, συνθέτου καὶ κ' ἡγητοῦ τῆς Ἀρμονίας.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

στὸ Κονσερβ - τοῦρ, καὶ *Paul Taffanel*, φλαουτίστα καὶ διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας τῆς Ὀπερας.

Παρακαλοῦμε νά παρευρεθῶν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους μας συνθέτὰς, κωμμητὰς τού Κονσερβατοῦρ καὶ ἄλλοι διανοούμενοι. Σὰς συστατοῦμε ἕκτα ἐχρημῶσαι, διότι δὲν ἔχομε πάρι ἀδεία τῆς Ἀστυνομίας». Ὑπογραφή: Πολλοὶ μαθηταὶ τού Κονσερβατοῦρ.

Μὲ τὸ φίλο, λοιπὸν, καὶ συμμαθητὴ μου, *L' Enfant*, ξεκινῶμε, στίς 11 τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς πού μὰς ὄριζαν, ἀπὸ τὴν κατοικία μου, 31 *Rue Monge*, στὸ Καρτιέ Λατέν, γιὰ τὴν πλατεία *Denfert Rochereau*. Ἐκεῖ μὰς περιμέναν μερικὸι μαθηταὶ τού Κονσερβατοῦρ καὶ μὰς ὀδηγῶσαν πρὸς τὴν πόρτα, ἀπὸ τὴν ὁποία μὰς κατέβασαν ἐπὶ τὰς κατακόμβες. Μπορεῖτε νά φαντασθῆτε τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ανατριχίλα πού μὰς ἔπιανε ὅσο κατεβίναμε ἀνά παγομένα καὶ ὄργα ἔκεινα ὑπόγεια. Μὲ τὴ βοήθεια ἀναμένων κερῶν καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ διαβρόμους πού σχημάτιζαν σωροὶ ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκαλα πάνω στὸ ἔσται, ἔβω κι ἐκεῖ, ἦταν κολλήματα ἀνοίμενα κερὰ, μὰς ὀδηγῶσαν στὴν αἰθουσα τῆς συναυλίας, μιὰ πλατεία, ἄρκετὰ μεγάλη, περιτοιχιωμένη ἀπὸ κόκαλα, ὅπου ὄρθοι περιμένονε τὸν ἔρχομὸν τῶν μουσῶν καὶ τὸν κολλομένων, οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν νά φτάνουν μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

Ἀφοῦ οἱ ἐκτελεστὰς, περὶ τοὺς 100, κἀθισαν σὲ κομπάρια καὶ ἔνοιξαν τὰ ἀναλόγια τῶν, δόθηκε τὸ σύνθημα τῆς ἐναρξῆς τῆς συναυλίας, ἡ ὁποία ἄρχισε μὲ τὴν *Danse Macabre* τού *Saint-Saëns*. Κατὰ τὴν ἐκτέλεση, ἀνεὶ ζωλοφόων, ἐχρησιμοποιοῦσαν κρανία (!) Τίριχ μὰς εἶχε προεξηγήσει ἡ ἐκτέλεση αὐτὴ, μὲ τὴν παρὰ ἐξην μὰς ὑπόκωφη ἀκουστικὴ τῆς πρόχειρης ἐκείνης αἰθουσᾶς συναυλίας τὸ φωνητάει κανεῖς.

Τὰ χειροκροτήματα πού ἀκολούθησαν σὸ τέλος τῆς ἐκτέλεσης ἔβουζαν σ' αὐτὰ μὲν ὡς μὲν μαυροκροτῶ ἀπεισιων σ' αὐτῶν! Ἀκολούθησε ἡ *Marche funebre* ἀπὸ τοὺς Πέρσεους τού *Leroux*, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τού συνθέτη, καὶ μετὰ τὰ ἄλλα κομμάτια ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν *Marty* καὶ *Taffanel*.

Ἀρκετὸς κόσμος παρακολούθησε τὴν συναυλία στὴν ὁποία παρευρεθῆκαν ἀνθρωποὶ τῶν γραμμάτων καὶ πολλοὶ καλλιτέχνες, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἐχρημῶσαν οἱ: *Camille Saint-Saëns*, *Jules Massenet*, *Théodore Dubois*, διευθυντῆς τού *Conservatoire* καὶ *Charles Leprieux*, *Alber Lavignac*, *Emile Pessard*, *Auguste Chapuis* καθηγητὰ τού *Conservatoire*.

Ὅσοι ὄρθοι - οἱ ἐκτελεσταὶ μόνον καθόντουσαν, ἀκούσαμε, ἐπὶ μάλιστα ὄρα, μὲ εὐλάβεια καὶ ἐχρημῶσαν τοὺς ἐκτελεστὰς καὶ ὄργανωτὰς τῆς ὄλησμονητικῆς καὶ πρῶτοῦσιν αὐτῆς συναυλίας.

Θυμῶμαι πού ἡ καλὴ μου τύχη μοῦ εἶχε κάνει τὴν τιμὴ νά στέκωμαι — ἐκεῖ κάτω δὲν ὄβηρε καμιά διάκριση — πλάι στὸ *Massenet* καὶ ν' ἀκούω νά πέφτουν, πότε, πότε, σὸ ψηλὸ του τὸ καπέλλο στάλας νεροῦ ἀπὸ τὴν ὄρασια τῆς ὄρασης...

Κατὰ τὴν ἐξοδὸν μὰς ἀπὸ τίς κατακόμβες οἱ ὄργανωτὰς μὲν πρόσφεραν, εἰς ἀνάμνησιν, μιὰν ἐκίονα σ' μακρότερον χοντρὸ χαρτί μὲ διάφορες χερουτικὲς παραστάσεις σκελετῶν, παρμένες ἀπὸ μεσαιωνικῆς ἀπεικονιστικῆς «Μακαβρίων ὄρων».